

Rånet 1928 mot lanthandeln vid Lindersvik, Gålö.

Av Mauritz Henriksson 2015, ©Copyright Gålö Gärsar Hembygdsförening 2015

”Tisdagen den 18 december 1928 rekvirerade landsfiskalen i Haninge distrikt biträde från länets kriminalpolisavdelning med utredning av en under natten till samma dag förövad inbrottsstöld i en handelsbutik, belägen vid Lindersvik, Gålö, i Österhaninge socken. Vid brottets förövande hade föreståndarinnan för butiken, fröken Anna Lovisa Kåhre, blivit svårt misshandlad av gärningsmännen, som voro två till antalet.”

Så inleds den 22 sidor långa polisrapporten, utskriven av Kriminalpolisen i Stockholms län. Av hänsyn till eventuella efterlevande anhöriga till gärningsmännen, används inte deras rätta namn. Övriga nämnda personer har däremot omnämnts med sina rätta namn.

En intressant omständighet i denna historia är att gärningsmännen redan var anhållna på söder i Stockholm, innan nämnda rekvisition inkommit från Haninge distrikt. Redan mindre än 3 timmar efter att brottet blivit känt, satt gärningsmännen bakom lås och bom. Trots den tidens något klenare möjlighet att kommunicera.

Vad som hänt är sålunda följande.

Två yngre män, Karl Svensson, från Österhaninge, och Per Andersson, från Skaraborgs län, bekanta med varandra sedan tidigare vistelse på Härlandafängelset i Göteborg, träffades på en gata i Stockholm. Båda var vid tillfället arbetslösa och, kan man tänka, i behov av att stärka kassan. Båda var av polisen kända sedan tidigare för diverse frilansuppdrag på den kriminella banan.

Vid Lindersvik, en bit in på Gålövägen, låg då den första ”Gålöaffären”. Den ägdes av handlande Karlsson på Dalarö, men förestods sedan många år av fröken Anna Lovisa Kåhre. ”Fröken Kåhre”, som hon kallades av ortsbefolkningen, bodde ensam i en del av butiksbyggnaden.

En sammanfattning av gärningsmännens redogörelse enligt polisrapporten.

De båda männen beslöt att göra en gemensam turné åt sydost. Karl Svensson som var född och uppvuxen i Österhaninge socken föreslog att de skulle ta Dalaröbussen åt det hållet. På eftermiddagen den 17 december klev de på bussen kl. 17:15 vid Södra Bantorget. (Nuvarande Medborgarplatsen, som Dalaröbussen avgick från resp. anlände till på den tiden.) De hade några dagar tidigare inhandlat en ny kofot i en järnhandel vid Södermalmstorg. I en försäljningslokal på Klara Norra Kyrkogata, för begagnade föremål, hade de inhandlat en väska, stor nog att rymma kofoten.

Gålöaffären ingick inte i deras ursprungliga plan. De klev av bussen vid avtagsvägen till Väsby gård, i avsikt att under natten ta sig in i mangårdsbyggnaden på Väsby, för att där stärka sin ekonomi. Väl framme vid gården kom de överens om att det nog skulle bli svårt att bryta sig in där utan att riskera upptäckt.

Andersson frågade då Svensson, som var från trakten, om det möjligen fanns någon affär eller liknande i närheten. Svensson nämnde då affären vid Lindersvik, där han handlat ett flertal gånger och kände till lokaliteterna. Han visste också att affären förestods av en kvinna vid namn Kåhre. De båda lämnade därmed Väsby för att gå mot Gålö.

På vägen stannade de till vid Ösbytorp, och köpte mjölk och några smörgåsar som de förtärde. De hade hållit sig kvar där någon timme innan de fortsatte mot Gålö. De hade kommit fram till Lindersvik vid 11-tiden på kvällen. Genom fönstren till den

upplysta lokalen hade de sett en kvinna gå omkring och stöka i affären. De hade då dragit sig undan och avvaktat några timmar. Vid 1-tiden på natten hade ljuset släckts.

Då det blev mörkt och tyst i lokalen hade Andersson med kofotens hjälp brutit upp ena halvan av fönstret till lagerlokalen. Dörren in till butiken var däremot låst. I lagerlokalen hade de funnit en i det närmaste fylld literbutelj med brännvin. Därur tog de sig varsin sup. Buteljen med resten av innehållet

stoppade de ner i väskan. Förutom brännvinet fann de, och plockade med sig, några par strumpor, falukorv, ost, apelsiner och vindruvor. Därefter gick de tillbaka ut på gården, och stärkte sig med några extra supar.

Därpå bestämde de sig för att gå tillbaka in i lagerlokalen, och försöka bryta upp dörren till butiken, i hopp om att där komma över reda pengar.

Ytterdörren till lagerlokalen var nu öppnad inifrån. De hittade inga pengar i butiken. De beslöt att ta sig in i bostaden. Det föll på Svenssons lott att bryta sig in till fröken Kåhre, medan Andersson skulle vakta köksingången så att tanten inte kunde rymma och varna de närboende.

Svensson tog kofoten och gick genom lagerlokalen och butiken för att bryta sig in i bostadsdelen.

Fröken Kåhre som hade uppfattat ljuden från butiken ropade då:

"Va' e' ni för ena?"

När hon inte fick något svar, hade hon tillagt:

"Ge sig i väg"

och tillagt något i stil med att annars skulle hon skjuta.

Svensson svarade inte heller på detta tillrop, utan bröt sig genom dörren in till bostaden. När han kom in var ljuset åter tätt och i farstun brottades kompanjonen Anderson med kvinnan i lokalen. Hon skrek och bråkade så Svensson slog till henne med kofoten för att få tyst på henne. Hon hade då satt sig på en stol. Med händer och armar över sitt huvud hade Svensson tilldelat henne ytterligare tre eller fyra slag, av vilket något kanske hade träffat direkt på huvudet.

Svensson hade sedan uppmanat Kåhre att plocka fram pengarna. Hon hade då svarat att det inte fanns några pengar. Svensson hade då tagit fram sin revolver, och hållit den framför ansiktet på Kåhre med orden *"ta fram pengarna annars skjuter jag er"*.

Kåhre hade likväl vidhållit att det inte fanns några pengar. Då hade Svensson laddat revolvern och hotat med att *"annars smäller det"*. Inför det nya hotet hade hon rest sig upp, gått in till det andra rummet, och under symaskinen tagit fram ett penningsskrin. Skrinet hade hon överlämnat till Svensson, som påtalat att han inte ville ha mynt utan sedlar.

Samtidigt som Kåhre meddelat att hon inte hade några sedlar, hade Andersson utifrån meddelat att de måste ge sig av.

Svensson tog då med sig skrinet, och Andersson tog väskan, och begav sig ut mot Dalarövägen. Efter vägen hade Svensson tömt skrinet på pengar och stoppat dessa i fickorna. Skrinet slängde han i diket. De gick tillbaks mot gården Väsby och tog sig in i en loge. Väl där förtärde de en del av de matvaror som bytet gett. De hade också förtärt några supar, samt räknat de pengar de fått med sig. Sammanlagt hade det varit 115 kronor. Vid fem-tiden hade de lämnat Väsby och gått tillbaks till Dalarövägen och inväntat bussen mot Stockholm.

Så långt är det de båda gärningsmännens berättelse om nattens händelser.

Gripandet på Södermalm

På Lindersvik hade fröken Kåhre försökt hejda blodflödet, och vid 06:30-tiden hade så en smed vid namn Andersson kommit så nära att hon kunnat ropa på hjälp.

Hörd av polisen hade smeden Alfred Andersson, boende på Edholmen, Gålö, meddelat att han vid 6-6:30 hade gått till butiken vid Lindersvik för att lämna mjölk, enär mjölkskjutsen mot staden hämtade den där. När han kommit dit hade fröken Kåhre öppnat ett fönster och bett honom bege sig till direktör Hydbom på Stegsholm, och be honom att ringa efter läkare och meddela att hon blivit illa misshandlad av inbrottstjuvar under natten. Telefonen var nattetid avstängd på Lindersvik, men var i funktion på Stegsholm. Innan han gick till Stegsholm hade han väckt musikdirektören Samuelsson och hans hustru och bett dem gå och hjälpa fröken Kåhre. När smeden Andersson återvänt till butiken hade fröken Kåhre suttit på en stol med handdukar lindade runt huvudet. Hon hade då yttrar att hon med säkerhet hade känt igen den ena gärningsmannen såsom varande Svensson från socknen.

Hörd av polisen hade makarna Samuelsson berättat att när de inkommit till fröken Kåhre, hade hon suttit i soffan och varit alldeles nerblodad. De hade hjälpt henne att tvätta av sig allt blodet. När läkare kommit hade denne omedelbart beordrat intagande till sjukhuset. Samuelsson hade då följt fröken Kåhre till Maria Sjukhus. Både i hemmet och på resan till sjukhuset hade Kåhre upprepat att hon kände igen en av inbrottstjuvarna.

Hörd av polisen berättade chauffören Gustaf Pettersson, att då han kommit till butiken vid Lindersvik vid 6:30-tiden, hade hans far kommit och berättat att Kåhre blivit illa misshandlad under natten. Eftersom han haft ont om tid, hade han inte inväntat närmare information om det inträffade, utan kört vidare direkt till Stockholm. Inkommen till Södra Bantorget hade han gått in på bensinstationen och meddelat föreståndaren Karlsson och dennes son Fritz vad som inträffat. Han framkastade även misstanken att en av förövarna kunde vara Karl Svensson från Österhaninge. Därpå hade han lämnat bensinstationen för att fortsätta sitt uppdrag.

Hörd av polisen lämnade bensinstationsföreståndaren Karl Sigfrid Emanuel Karlsson, boende i villan Norrby, Österhaninge, följande berättelse. Han och sonen Fritz hade vid 07:20-tiden den 18 december 1928 befunnit sig i bensinstationen när chauffören Gustav Pettersson inkommit och meddelat att det varit rån i butiken vid Lindersvik vid Gålö. Samt att föreståndaren fröken Kåhre blivit illa misshandlad. Han meddelade också att Kåhre hade känt igen Karl Svensson från Österhaninge som en av gärningsmännen.

Eftersom Karlsson och sonen mycket väl kände fröken Kåhre, hade de samtalat om det inträffade. De kom då på tanken att gärningsmännen kanske kunde vara med på bussen från Dalarö som skulle komma in vid 8:40-tiden. När bussen kom stod de nära den och tittade på passagerarna som steg av. Två av dem tycktes uppträda annorlunda, och Karlsson tyckte sig känna igen den ena av dem som Svensson, som han sett några gånger tidigare. Han skickade fram sin son att fråga busschauffören om de två misstänkta hade varit med och var de klivit på bussen. Jo, de hade varit med och klivit på vid Väsbyvägen. Chauffören kunde också berätta att de dagen innan på e.m. hade åkt med bussen från Södra Bantorget, och stigit av vid samma hållplats.

Övertygad om att detta kunde vara gärningsmännen, skickade han sonen till 8:e vakt-distriktskontoret för att anmäla deras iakttagelse. Under tiden höll Karlsson de båda männen under uppsikt. De gick in på kaféet vid Tjärhovsgatan 2. När sonen kom tillbaks hade han flera polismän i sällskap. Karlsson pekade ut platsen och de båda misstänkta för konstaplarna. De båda männen erkände gärningen, och medtogs till vakt-distriktskontoret.

Det stulna uppgavs som följer:

15 par bomullsstrumpor värda	15 kronor,
1 kg falukorv värde	2 kronor,
3 hg ost värde	50 öre
samt brännvin, värde	2 kronor och 50 öre.
Därtill växelkassan och skiljemynt	115 kronor.

Totalt 135 kronor

Hur gick det för offret?

Fröken Kåhre intogs på Maria Sjukhus. Ur sjukintyget vid utskrivningen kan man läsa följande:

"Fröken Anna Lovisa Kåhre har vårdats å Maria Sjukhus kir.avd. fom. 18/12 1928 t.o.m. 16/1 -29 för 3:ne sår i v. sida av skallen samt brott i hjärnskålen erhållet genom slag å skallen. Patienten är vid utskrivningen från sjukhuset fortfarande arbetsoförmögen i minst en månad.

Något framtida men av skadorna komma med sannolikhet ej att följa. Intygas härmed på heder och samvete."

Det påstås att fröken Kåhre hade besökt de båda männen när de satt på Långholmen. Kanske hade hon även förlåtit dem. Men detta är obekräftade uppgifter. Anna Lovisa Kåhre flyttade tillbaks till sin hembygd i Östergötland, i juli samma år. Hon avled där 24 september 1955, 89 år gammal.

Rättegången

Protokoll hållet vid Urtima Ting med Sotholms Tingslag i Kronohäktet Långholmen den 5 jan 1929.

Närvarande: undertecknad Bergelmer, Häradshövding och ordinarie domare i orten, jämte följande ledamöter av Sotholms Härad's nämnd, nämligen Härad'sdomaren G. Th. Pettersson i Forsen, samt nämndemännen Samuel Eriksson i Tungelsta, P. O. Jacobsson i Gryt, O. Nilsson i Videby, R.J. Pettersson i Hammarby, J. Magnusson i Kängsta, L.O. Larsson i Söder Enby, och L.E. Larsson i Väfsla.

Som landsfogden i Sthlms län, Wiliam Bergenfeldt, i skrivelse som den 24 december 1928 kommit domhavande tillhanda, anmält att han den 22 i samma månad häktat sjömannen xxxxxxxxx från Österhaninge socken och sågverksarbetaren yyyyyyyyyy från Varnums socken av Värmlands län för vid Lindersvik inom Österhaninge socken i samråd förövat rån.

1 februari 1929, utslag:

... skolande xxxxxxx och yyyyyyyyy vardera i en bot hållas till straffarbete i 7 år och intill dess fem år förflutit från det han blivit frigiven vara underkastad påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen....

Epilog

Karl Svensson från Österhaninge socken gifte sig på en ort i Östergötland 1937. Han blev en aktad hantverkare och avstod från den kriminella banan i resten av sitt liv. Han dog 1992, 90 år gammal.

Anna Lovisa Kåhre, född 1866 i Ekeby förs. Östergötlands län, hade kommit till Gålö 1905 från sin födelseförsamling. Hon flyttade tillbaka dit 1929. Hon avled där som ogift 1955.

